

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

Jarosław Gałkiewicz (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej z siedzibą w
W. w upadłości

przeciwko J.H. i Syndykowi masy upadłości M.H. – B.B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 10 marca 2026 r.,

skargi nadzwyczajnej Rzecznika Finansowego od wyroku zaocznego Sądu
Okręgowego w Warszawie z 28 września 2018 r., sygn. I C 1355/17:

- I. uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania;**
- II. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym wywołane wniesioną skargą nadzwyczajną.**

UZASADNIENIE

Pozwem z 5 grudnia 2017 r. B. spółka akcyjna z siedzibą w W. (w imieniu którego obecnie działa syndyk masy upadłości M. K.) wniósł przeciwko M.H. (w imieniu której obecnie występuje syndyk masy upadłości B.B.) i J.H. (obecnie J.H.) o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i nakazanie pozwanym, aby zapłaciły powodowi kwotę 3 985 833,47 zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie (karnymi) liczonymi od kwoty 3 238 019,39 zł od dnia 16 listopada 2017 r. do dnia zapłaty, które to odsetki na dzień wniesienia pozwu wynoszą 7,62% w stosunku rocznym, tj. w wysokości podwojonego oprocentowania umownego kredytów, przy zastosowaniu aktualnego z dnia przewalutowania wskaźnika DBPLN oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy, marża banku jest stała i wynosi 2,12%, indeks DBPLN dla każdego miesiąca oblicza się jako średnią arytmetyczną stawek WIBOR 3M, obowiązujących w dniach roboczych w okresie od 26 dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc ostatni do 25 dnia miesiąca poprzedzającego zmianą, w przypadku gdy 26 dzień miesiąca jest dniem wolnym od pracy, średnia stawek WIBOR 3M obliczana jest od najbliższego dnia roboczego następującego po tym dniu, w przypadku gdy 25 dzień miesiąca jest dniem wolnym od pracy, średnia stawek WIBOR 3M obliczana jest od najbliższego dnia roboczego, poprzedzającego ten dzień, indeks DBPLN obliczany jest do dwóch miejsc po przecinku, indeks DBPLN ulega zmianie w okresach miesięcznych i obowiązuje od pierwszego dnia miesiąca, jeżeli wartość indeksu jest równa od obowiązującej stawki DBPLN o przynajmniej 0,1 punktu procentowego. Wysokość odsetek maksymalnych w żadnym czasie nie może przekroczyć maksymalnych odsetek z tytułu opóźnienia, tj. w stosunku rocznym dwukrotność sumy stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych; odsetkami ustawowymi za opóźnienie, tj. w wysokości równej sumie stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych, liczonymi od kwoty 19 849,63 zł od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty; odsetkami ustawowymi za opóźnienie, tj. w wysokości równej sumie stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych, liczonymi od kwoty 725 812,65 zł od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty. Ponadto strona powodowa wniosła o zastrzeżenie w orzeczeniu, że zapłata przez jedną z pozwanych zwolni drugą do kwoty spełnionego świadczenia.

W przypadku uznania, że nie zachodzą podstawy do rozpoznania sprawy w postępowaniu nakazowym, powód wniósł o rozpoznanie sprawy w postępowaniu upominawczym, w przypadku zaś wniesienia przez pozwane zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym lub sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, powód wniósł o zasądzenie jak w przypadku postępowania nakazowego.

W każdym przypadku bank wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanych solidarnie kosztów procesu według norm przepisanych w tym kosztów celowego dochodzenia roszczeń w postaci opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł oraz notarialnego poświadczenia dokumentów w kwocie 206,64 zł.

Wyrokiem zaocznym z 28 września 2018 r. w sprawie I C 1355/17 z powództwa Bank spółki akcyjnej z siedzibą w W. przeciwko J.H. i M.H. o zapłatę, Sąd Okręgowy w Warszawie: (I) zasądził solidarnie od pozwanych J.H. i M.H. na rzecz Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 3 985 833,47 zł wraz z odsetkami umownymi, nie wyższymi niż maksymalne odsetki ustawowe za opóźnienie, liczonymi od kwoty 3 238 019,39 zł od dnia 16 listopada 2017 r. do dnia zapłaty, odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 19 849,63 zł od dnia 5 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 725 127,12 zł od dnia 5 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty; (II) oddalił powództwo w pozostałym zakresie; (III) orzekł o kosztach procesu; oraz (IV) wyrokowi w pkt I nadał rygor natychmiastowej wykonalności.

Sąd Okręgowy ustalił, że bank oraz pozwane łączyła umowa kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF na podstawie którego bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 1 867 870,69 zł. Następnie umowę aneksowano sześciokrotnie.

Łącznie pięcioma pismami, kierowanymi na znane bankowi adresy pozwanych, bank wypowiedział kredytobiorczyniom aneks numer 3 do umowy kredytu z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia.

Podobnie, łącznie pięcioma pismami, kierowanymi na znane bankowi adresy pozwanych, bank wypowiedział kredytobiorczyniom umowę kredytu z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia.

Ostatecznymi wezwaniami do zapłaty bank wezwał kredytobiorczynię do zapłaty w terminie 7 dni, całości należności obejmującej 3 238 019,39 PLN tytułem należności kapitałowej, 19 849,63 PLN tytułem odsetek umownych, 139 812,02 PLN tytułem odsetek podwyższonych za opóźnienie w spłacie należności kapitałowej oraz 2151,80 PLN + 15 PLN tytułem kosztów i opłat za czynności banku zgodnie z tabelą opłat i prowizji.

Bank, w dniu 16 listopada 2017 r., wystawił wyciąg z ksiąg banku, w którym na podstawie art. 95 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe stwierdził, że w jego księgach figuruje wymagalne zadłużenie pozwanych – dłużników solidarnych z tytułu zwartej umowy kredytu, które na dzień 16 listopada 2017 r. wyniosło 3 985 833,47 zł (3 238 019,39 zł tytułem należności głównej – niespłacony kapitał), 19 849,63 zł tytułem odsetek umownych za okres korzystania z kapitału w wysokości 2,22% od dnia 22 października 2014 r. do dnia 7 grudnia 2014 r., 725 812,65 zł tytułem odsetek za opóźnienie naliczonych od kwoty niespłaconego kapitału w wysokości 4,44% od dnia 1 sierpnia 2014 r. do dnia 7 grudnia 2014 r. oraz 7,62% od dnia 1 sierpnia 2014 r. do dnia 15 listopada 2017 r., a także kwota 2151,80 zł tytułem opłat i prowizji.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie co do zasady i w przeważającej części. Wskazał, że pozwane nie zajęły stanowiska co do roszczenia strony powodowej, jak również – pomimo wezwania – nie stawiły się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę, dlatego też uzasadnione było wydanie wyroku zaocznego na podstawie art. 339 § 1 k.p.c.

Następnie Sąd Okręgowy przywołał treść art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oraz oznaczył obowiązki stron umowy kredytu. Sąd powołał również art. 75 ust. 1 Prawa bankowego wskazując, że w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu bank może wypowiedzieć umowę kredytu.

W ocenie Sądu przedstawione przez stronę powodową dokumenty i wyliczenia, a przede wszystkim kopia umowy kredytowej oraz wyciąg z ksiąg banku w sposób jednoznaczny wskazywały, że żądane przez niego roszczenie zostało uzasadnione zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Przyjmując za podstawę

art. 339 § 2 k.p.c.. Sąd doszedł do przekonania, że okoliczności faktyczne przytoczone w pozwie przez stronę powodową nie budziły wątpliwości, dlatego też w okolicznościach sprawy, uzasadnione było żądanie przez powoda zasądzenia od pozwanych na rzecz banku solidarnie kwoty 3 985 833,47 zł wraz z odsetkami umownymi, nie wyższymi niż maksymalne odsetki ustawowe za opóźnienie, liczonymi od kwoty 3 238 019,39 zł od dnia 16 listopada 2017 r. do dnia zapłaty, odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 19 849,63 zł od dnia 5 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 725 127,12 zł od dnia 5 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty.

Sąd oddalił powództwo w zakresie w jakim zmodyfikował żądanie odsetkowe banku, albowiem doszedł do przekonania, że brak jest potrzeby i podstaw do wskazywania w sentencji wyroku sposobu obliczania odsetek umownych za opóźnienie (karnych) zawartego w petitum pozwu, jeżeli sposób ich obliczenia wskazany jest w umowie.

Skargą nadzwyczajną z 4 kwietnia 2022 r. Rzecznik Finansowy z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zaskarżył wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Warszawie z 28 września 2018 r. w sprawie I C 1355/17 w całości.

Zaskarżonemu orzeczeniu, na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN, zarzucił, naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: zasady praworządności określonej w art. 7 Konstytucji rozumianej jako obowiązek działania na podstawie i w granicach prawa przez organy państwa, zasady związania prawem międzynarodowym określonej w art. 9 Konstytucji rozumianego jako powinność uwzględnienia przy wykładni prawa krajowego prawa UE, w szczególności Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. UE L 1993, nr 95, s. 29 z późn. zm.); zasady ochrony konsumentów jako słabszej strony stosunków cywilnoprawnych z przedsiębiorcą rozumianej jako obowiązek państwa określony w art. 76 Konstytucji.

Ponadto zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił, na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN, rażące naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. 2020, poz. 1740 dalej: k.c.) w zw. z art. 385¹ § 3 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sprawie w wyniku zaniechania zbadania istoty sprawy, a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, prowadzącego ostatecznie do odmowy przyznania ochrony uprawnionym konsumentom;
2. art. 58 § 1 k.c., poprzez jego niezastosowanie, wyrażające się w nieprzeprowadzeniu badania, czy umowa kredytu jest ważna, jeżeli dokona się z niej eliminacji klauzul niedozwolonych zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c.;
3. art. 58 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. 2002, nr 72, poz. 665 z późn. zm.), tj. w brzmieniu z dnia zawarcia umowy w zw. z art. 353¹ k.c. poprzez ich niezastosowanie przejawiające się w braku ustalenia, że przedmiotowa umowa jest umową nieważną, albowiem nie określała: kwoty i waluty kredytu, zasad i terminów spłaty kredytu, wysokości oprocentowania kredytu i warunków jego zmiany, terminów i sposobu pozostawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, co stanowi o sprzeczności umowy z ustawą, wypacza naturę stosunku prawnego i wykracza poza zasadę swobody umów.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie.

Strona powodowa w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną z 14 czerwca 2022 r. wniosła o jej oddalenie.

Pozwana M.H., zastępowana przez pełnomocnika z urzędu, w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną z 31 lipca 2023 r. poparła skargę Rzecznika Finansowego wnosząc jednak o uchylenie wyroku zaocznego i oddalenie powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Skarżący zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela (art. 89 § 1 pkt 1 u.SN) określonych w art. 7, 9 i 76 Konstytucji RP.

Zasadny w ocenie Sądu Najwyższego był zarzut naruszenia art. 76 Konstytucji RP, który określa podstawowe gwarancje konstytucyjne w zakresie ochrony konsumenta w stosunkach z przedsiębiorcą. Ze wskazanego przepisu wynika obowiązek zapewnienia właściwej ochrony konsumentów, który spoczywa na każdym organie i instytucji, której właściwość obejmuje sprawy dotyczące konsumentów, w tym na sądach. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym art. 76 Konstytucji RP wyraża zasadę konstytucyjną zobowiązującą władze publiczne, w tym również sądy powszechne, do podejmowania działań mających na celu ochronę konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Przepis ten powinien być uwzględniany zarówno przez ustawodawcę na etapie stanowienia prawa, jak i przez sądy powszechne, w procesie jego stosowania i dokonywania jego wykładni (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 21 kwietnia 2004 r., K 33/03; 13 września 2005 r., K 38/04; 17 maja 2006 r., K 33/05; 13 września 2011 r., K 8/09). Konstytucyjna zasada ochrony konsumenta zakłada, że konsument ma słabszą pozycję kontraktową niż przedsiębiorca, dlatego „wymaga ochrony, a więc pewnych uprawnień, które doprowadziłyby do przynajmniej względnego zrównania pozycji kontrahentów” (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 lipca 2011 r., P 1/10). Z powyższych względów Sąd Najwyższy uznawał art. 76 Konstytucji RP za dopuszczalny wzorzec kontroli orzeczeń na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; 29 czerwca 2021 r., I NSNc 115/21; 15 grudnia 2021 r., I NSNc 67/21; 19 stycznia 2022 r., I NSNc 216/21). Równocześnie Sąd Najwyższy, w ślad za Trybunałem Konstytucyjnym podkreślał, że umocnienie pozycji konsumenta ma na celu urzeczywistnienie zasady równorzędności pomiędzy uczestnikami obrotu gospodarczego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; 30 czerwca 2021 r., I NSNc 191/21; 28 lipca 2021 r., I NSNc 179/20; 24 listopada 2021 r., I NSNc 66/21).

Zakres ochrony konsumentów przewidziany w art. 76 Konstytucji RP jest uregulowany szczegółowo na poziomie ustawowym. Na podstawie art. 9 Konstytucji RP, dla wyznaczenia standardów tej ochrony mają także zastosowanie przepisy Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 7 czerwca 2016 r.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zakres ochrony konsumentów wynikający z art. 76 Konstytucji RP należy oceniać z uwzględnieniem zasad i wymagań prawa unijnego, z uwagi na zakres implementowania regulacji unijnych dotyczących prawa konsumenckiego do krajowego porządku prawnego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 2 czerwca 2021 r., I NSNc 178/20; 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; 28 lipca 2021 r., I NSNc 179/20; 29 czerwca 2021 r., I NSNc 115/21; 15 grudnia 2021 r., I NSNc 67/21; 19 stycznia 2022 r., I NSNc 216/21 wraz z powołanym tam orzecznictwem).

Szczególne znaczenie dla ochrony konsumentów ma Dyrektywa Rady nr 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. UE L 1993, poz. 95, s. 29, dalej: „Dyrektywa 93/13”). Artykuł 7 ust. 1 i motyw 24 Dyrektywy 93/13, nakładają bowiem na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia skutecznych środków, mających na celu zapobieganie stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Jednocześnie podkreślić należy, że zgodnie z art. 3 ust. 1 Dyrektywy 93/13 warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczną nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków ze szkodą dla konsumenta.

Określenie „konsument” użyte w art. 76 Konstytucji RP ma charakter autonomiczny i nie może być ograniczane do denotacji wyznaczonej treścią art. 22¹ k.c. Jak bowiem podkreślił Trybunał Konstytucyjny norma art. 76 Konstytucji RP zapewnia ochronę „wszelkim podmiotom, w szczególności osobom fizycznym” mającym słabszą pozycję wobec profesjonalnego podmiotu (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 2 grudnia 2008 r., K 37/07; 13 września 2005 r., K 38/04). Natomiast zgodnie z treścią art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Analogicznie art. 2 lit. b) Dyrektywy 93/13 stanowi, że „konsument” oznacza każdą osobę fizyczną, która w umowach objętych

dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem.

Biorąc pod uwagę treść umowy kredytu oraz cel przeznaczenia środków, nie budzi wątpliwości Sądu, że umowa ta nie została zawarta w związku z prowadzeniem przez osoby fizyczne działalności gospodarczej lub zawodowej, dlatego też pozwanym przysługuje status konsumenta zarówno w świetle brzmienia art. 22¹ k.c., jak i art. 76 Konstytucji RP.

Za utrwalony w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmuje się pogląd, że organy wymiaru sprawiedliwości z urzędu dokonują oceny nieuczciwych postanowień umowy konsumenckiej (zob. wyrok z 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, pkt 77 i przywołane tam orzecznictwo).

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zaocznego wskazuje, że Sąd Okręgowy rozpoznając sprawę nie wziął pod uwagę okoliczności, że pozwane występują w charakterze konsumenta i w konsekwencji nie badał, czy postanowienia umowy pożyczki mają nieuczciwy charakter. W konsekwencji Sąd Okręgowy pominął przepisy o ochronie konsumenta i wydał w sprawie wyrok zaoczny.

Z uwagi na powyższe uznać należy, że sposób procedowania przez Sąd Okręgowy nie zapewnił realizacji celu, jakim jest ochrona konsumenta będącego w pozycji słabszej względem przedsiębiorcy naruszając wynikającą z art. 76 Konstytucji RP zasadę ochrony konsumentów.

Uznanie zasadności naruszenia art. 76 Konstytucji RP aktualizuje w sprawie przesłankę szczególną skargi nadzwyczajnej określoną w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN. Uznanie, że zaskarżone orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji w oparciu o jeden z podniesionych przez skarżącego zarzutów, w szczególności, gdy jest to zarzut podstawowy, zbędnym więc czyni ich rozpatrywanie, o ile odnoszą się do tej samej podstawy skargi nadzwyczajnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2023 r., II NSNc 122/23). Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy uznał, że w sprawie nie zachodzi potrzeba rozpoznania zarzutów naruszenia art. 7 i 9 Konstytucji RP.

2. Przechodząc do zarzutów rażącego naruszenia prawa materialnego, zauważyć należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż do rażącego naruszenia prawa dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sprawy

nastąpiło w sposób oczywisty i bezsprzeczny wbrew treści normy prawnej, której wykładnia jednoznacznie pozwala przyjąć określony sposób rozwiązania sprawy, nie dając podstaw do zaakceptowania innych alternatywnych stanowisk (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2015 r., V KK 194/15). W wyroku z 6 grudnia 2016 r., IV KK 192/16, Sąd Najwyższy podkreślił zaś, że „naruszenie rażące to naruszenie wyraźne, bezsporne, bardzo duże, podstawowe, określenie «rażące» odnosi się do uchybień oczywistych, poważnych jaskrawych (...). Pod pojęciem rażącego naruszenia prawa należy, jak już zaznaczono, rozumieć takie sytuacje, w których doszło w sposób oczywisty i bezsprzeczny do naruszenia treści normy prawnej, gdy wykładnia jednoznacznie pozwala przyjąć określony sposób rozwiązania sprawy, nie dając podstawy do zaakceptowania innych alternatywnych stanowisk. (...) Wreszcie zaznaczyć trzeba, że przyjęcie jednej z możliwych i konkurencyjnych interpretacji przepisów, nawet wtedy, gdy przeważają poglądy odmienne w tej kwestii, nie oznacza, że Sąd, dokonując takiej wykładni, dopuszcza się rażącego naruszenia prawa, zwłaszcza wtedy, gdy swoje stanowisko wyczerpująco uzasadnia, przedstawiając argumenty, z którymi można się nie zgadzać, ale które znajdują oparcie w poglądach wyrażanych w piśmiennictwie. (...) Biorąc pod uwagę samodzielność jurysdykcyjną każdego sądu, raz jeszcze podkreślić trzeba, że przyjęcie jednego z konkurencyjnych, ale teoretycznie możliwych, rezultatów wykładni nie oznacza z reguły rażącego naruszenia prawa, które mogłoby stanowić podstawę uwzględnienia kasacji”.

W orzecznictwie dotyczącym skarg nadzwyczajnych ponadto zwraca się uwagę na znaczenie naruszonego przepisu dla prowadzonego postępowania. Stosownie do powyższego Sąd Najwyższy w wyroku z 12 maja 2021 r., w sprawie I NSNc 53/21, stwierdził, że „[o] rażącym naruszeniu prawa może być mowa wówczas, gdy miało miejsce naruszenie przepisu o takim znaczeniu dla prawidłowego rozpoznania, a także rozstrzygnięcia sprawy i uczyniono to w taki sposób, iż mogło to mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. (...) Ocena tego, czy doszło do rażącego naruszenia prawa, jest uzależniona od: wagi naruszonej normy, tj. jej pozycji w hierarchii norm prawnych, stopnia (istotności) jej naruszenia i skutków naruszenia dla stron postępowania”.

Oceniając, czy doszło do rażącego naruszenia prawa należy więc ustalić: (1) czy naruszenie prawa było ewidentne, możliwe do stwierdzenia *prima facie*, bez konieczności prowadzenia złożonych rozumowań, w szczególności wykładni prawa lub wnioskowań prawniczych; (2) czy naruszenie dotyczyło przepisu istotnego z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy; (3) czy naruszenie prawa mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia.

Negatywna odpowiedź na przynajmniej jedno z powyższych pytań prowadzi do wniosku, iż naruszenie prawa, jeśli nastąpiło, nie miało rażącego charakteru.

W rozpoznawanej sprawie zarzuty rażącego naruszenia prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 3 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sprawie w wyniku zaniechania zbadania istoty sprawy, a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie pożyczki, a także art. 58 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, wyrażające się w nieprzeprowadzeniu badania, czy umowa pożyczki jest ważna, jeżeli dokona się z niej eliminacji klauzul niedozwolonych zgodnie z treścią art. 358¹ § 1 k.c., w świetle przedstawionej przez skarżącego na ich poparcie argumentacji, uznać należy za zasadne. Podkreślić dodatkowo należy, że art. 385¹-385³ wprowadzone zostały do Kodeksu cywilnego ustawą z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie, niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (tekst jedn. Dz.U. 2012, poz. 1225), która implementowała Dyrektywę 93/13.

W tym miejscu Sąd Najwyższy wyraźnie podkreśla, że przyczyną uchylecia zaskarżonego wyroku, jest wyłącznie brak zbadania treści umowy pod kątem istnienia w niej klauzul niedozwolonych. W ocenie Sądu Najwyższego, w analizowanej sprawie z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia nie wynika bowiem, aby Sąd *meriti* badał ważność i uczciwy charakter postanowień zawartej przez strony umowy. Tymczasem, w przypadku dochodzenia zapłaty na podstawie roszczeń wywodzonych z umowy zawartej z konsumentem w oparciu, co prawda, o wyciąg z ksiąg bankowych i dowód doręczenia wezwania do zapłaty, miał taką wyraźną powinność.

3. Błędnie skonstruowany, a zatem niezasadny, był zarzut naruszenia art. 58 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe w zw. z art. 353¹ k.c. W zakresie art. 58 k.c. oraz art. 69 ust. 1 prawa bankowego,

skarżący nie wskazał odpowiednich mniejszych jednostek redakcyjnych wskazanych przepisów, tj. paragrafów w przypadku art. 58 k.c. oraz punktów w przypadku art. 69 ust. 1 Prawa bankowego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, iż zgodnie z art. 95 pkt 1 u.SN w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych – przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dotyczące skargi kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹. Stosownie zaś do art. 398⁴ § 1 k.p.c., określającego wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej, jako szczególnego środka odwoławczego, skarga kasacyjna powinna m.in. zawierać przytoczenie podstaw skargi kasacyjnej i ich uzasadnienie. Jednocześnie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, obowiązek ten obejmuje wskazanie przepisu, który zdaniem skarżącego został naruszony, z oznaczeniem konkretnej jednostki redakcyjnej aktu normatywnego, czyli artykułu, a także, jeśli występują, pomniejszych jednostek redakcyjnych (wyrok Sądu Najwyższego z 18 marca 2024 r., II NSNc 10/24). Przytoczenie podstawy skargi kasacyjnej musi być precyzyjne, gdyż z uwagi na zwiążanie sądu granicami podstaw skargi Sąd Najwyższy uwzględnia tylko te przepisy, które zostały wyraźnie wskazane w skardze kasacyjnej jako naruszone.

4. Oceniając zaistnienie przesłanki ogólnej skargi nadzwyczajnej wskazać należy, że do podstawowych zasad wywodzonych z zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej zaliczana jest zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, a także bezpieczeństwa prawnego jednostki. W postępowaniu sądowym skuteczna ochrona konsumenta powinna polegać na weryfikacji stosunku podstawowego pod kątem ochrony konsumenta przed nieuczciwymi postanowieniami umownymi. Sąd Okręgowy, wydając zaskarżony wyrok zaoczny, bez zbadania stosunku podstawowego wiążącego strony postępowania, wyłącznie na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, nie wywiązał się z obowiązku wynikającego z art. 76 Konstytucji RP oraz z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13. W ten sposób zaskarżone orzeczenie naruszyło podstawowe zasady i gwarancje konstytucyjne, składające się na klauzulę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, pominięcie kontroli umowy, będącej źródłem stosunku podstawowego „będzie prowadzić do powstania mechanizmu obejścia Dyrektywy 93/13 i stanowić będzie strukturalne zagrożenie zbiorowych interesów konsumentów” (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 28 lipca 2021., I NSNc 179/20; 2 czerwca 2021 r., I NSNc 178/20; 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; 28 października 2020 r., I NSNc 22/20).

W związku z powyższym uchylenie zaskarżonego wyroku było konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

5. Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 u.SN uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie.

Jednocześnie, na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

[P.Sz.]

[r.g.]

Oktawian Nawrot

Paweł Czubik